

Ratko Gikić: LEŽECI AKT

SLOBODAN LAZAREVIĆ

O USIJANIM GLAVAMA

Najpre mutna svetlost sa kojom počinjem nije predmet nekog mog posebnog saglasavanja ili odpojnosti. U samom centru jasno lisen sam sposobnosti da se ozbiljno zaorinem zrog skromnun dimenzija moje glave, buduci da ovaj deo mene još uvek nema samostalan položaj u ocnosu na sam izvor svetlosti. Da postoje tia na kojima uspeva samo odredena kultura, a sve ostale se degenerisu i propadaju —uzimajući primot u obzir razlicitost klima i ostalih specifičnih uslova života koje svaka od njih zahteva — otkrivam na osnovu mnogo dubljeg podsticaja nego sto je prazna oholost. Legobnost događanja u centru — zbog koje se iznova račam sa svakom stopom nove jasnoće na horizontu — jeste brana svakoj olakoj kritičnosti. Zatim, kao po nekom pravilu, pakosni crv u meni, željan jeftine jasnoće i komotnijeg hoda, čini da počinjem da izneveravam svoje obaveze prema toj maglovitoj prisutnosti. Zahvaljujući savršeno neskrmom pretenzijama glave na ramenu, otkrivam mogućnost da počнем na nekom drugom, mnogo uzvišenijem mestu, što ozbiljno podilazi krvi mediteranca u meni. Tako bih od slame ili toplog peska napravio udoban jastuk za glavu i sa prvim talasima plime počinjao bih svoju savršeno bezbednu plovidbu otpadnika.

2.

U glavi imam začetak centra jedne nove galaksije. Kada se vode budu slegle, beli golub će najaviti moje definitivno rođenje.

3.

No, takvo blagosloveno stanje moje glave, iz koje bih trebalo da napravim prvi korak ka toliko željenom carstvu svetlosti, čist i pravičan kao Zevsova kći — suočava me sa nizom tragičnih neuspela: sitne tvorevine mog duha pretesne su da bi mogle da za duže vreme prime na sebe ogromne obaveze jednog Stvoritelja. Ja sebi jednostavno dajem pre malo šansi. Sitni trikovi, sitna kapricioznost, malodušno odustajanje i povremeni padovi, pri kojima se tako brzo tone — sve me to još uvek čvrsto drži za tu opštu svinjariju iz koje mi još samo glava viri. Situacija je krajnje komična: ogrezao

u sve svetske grehove, jedan ljudski odpadak pokušava da samog sebe izvuče za uši!

4.

Nesposoban da se održim na nivou svoje misije i iscrpljen uzaludnim strastima začetka koji se guši u sopstvenoj nedonesenosti, saznamjem da je ono malo maglovite jasnoće na dnu moje najbolje svedočanstvo. Ali otkuda mi snage da se nazad u njega sklupčam: na pola puta za mene ne postoji odustajanje, već samo neuspeh u oba pravca. Uostalom, ovako savijen, sa glavom medu nogama, već odavno sam morao izgubiti pojam o pravoj liniji, o severu i jugu, istoku i zapadu, zimi i proleću. Kada sam miran, imam utisak da bih mogao da izbjegim 365 jeseni!

5.

Neutešna prepostavka ili najslabiji razlog prevarenog moreplovca iz kovčega: možda je kritičnost jednog otvarača za konzerve prava odgonetka. A ipak, metodska kritičnost je, u stvari, najgora vrsta živahnosti nedonesenog mesijanstva: treba staviti tačku na mogućnost dalje inkubacije uzaludnosti, pa makar da stvar još uvek nije zaista ni počela. Budući da sam time već na početku osujećen u svom nastojanju tujim oružjem kritike, ni moji izgledi nisu znatnije povećani. Beskompromisna borba protiv ustajalih duhova modernog inkvizitora koji traži izlaz za nekoga ko čak nema šanse ni da potone, jeste živahnost sa kojom samo udvajam svoje neuspehe. Sa malim naporom rušim taj pesak oko glave, ali sam ipak daleko od uloge prsta sudbine nekog mrtvorodenog proroka. On je, doduše, ispružen i nepomičan, ali sve to još uvek ništa ne znači. Netalentovani mučitelj u meni jeste do zla boga loš svedok patnji jedne božanske žrtve. Otuda nam ni udovo nije bolje. Anonimnost se samo udesetostručava, upedesetostručava... u beskonačnost.

Zemlja bi mogla biti i prenaseljena i pustila, svejedno. Kraj definitivno prepustam literaturi. Dok jedino još pakosni Sokrat u meni može biti zadovolian ulogom izvršitelja intelektualnih abortusa usijanih glava.

umnožavanje mitova

Ruka biljnog anđela, treća knjiga pesama novosadskog pesnika Raše Perića, ne predstavlja događaj u literaturi, jer se iz sveukupnog pevanja u ovom podneblju ne izdvaja novim, niti izuzetnjim tonom i senzibilitetom. Njegova pesma donosi već uglavnom poznato i na poznat način iskazano pesničko viđenje i doživljavanje sebe i sveta. To je poezija standardnih neoromantičarskih slika, koja krči sebi put ka izbistrenom glasu „čiste“ lirike, pune uzdržanosti i mere, dostojanstva i „otmenosti“ i u bolu i u radovanju. I koja, dabome, ima ambiciju da bude leporeka na način na koji to zahtevaju tradicionalni zakoni poetski kultivisanog govora.

Eliptičnim stihom koji po zgušnutosti misli i svedenosti jezičkih sredstava seća na kondenzovanost gnome i koji, pri svemu tome, ima u sebi diskretnog patosa i nemateličivog, no ipak osećnog retorskog tona, Raše Perić kazuje tragiku jednog tamnog, smrču određenog a onečovečenog sveta, koji je jednom zauvek, neizmenjivo dat. Čovek je u tome svetu obeležen zlom i nemogućnošću bekstva od sebe i drugih. Tama čovekovog bića, dakle, sasvim je primerena zlu sveta u kojem jeste.

To i takvo saznanje o svetu i čoveku ne inkarnira se govorom o efemernim i slučajnim, nego, naprotiv, o trajnim i izuzetno tipičnim bićima, stvarima i pojavnama. Očuda potiče naklonost Raše Perića za pesničko sagledavanje mitova, legendi i svih onih manifestacija čovekovog trajanja koje su u svesti uobičajene kao neprolazne i fatalno određene. To je najeksplicitnije izraženo u pesmama kao što su *Sifiz*, *Prometej*, *Jelen ti jesi pred ustrel*, *Sekira*, *Pohod sečiva*, *Kamikaze*, *Strelac*, *Hajka*, *Seča*...

Međutim, obraćajući se mitovima i legendama, pesnik retko kad daje nova, iznenađujuća osvetljenja. Pun dubokog poštovanje za njihovu sakralnost, on mitove i legende ne razlaže i ne razgrađuje, nego njihovo semantičko jezgro užidiva u misaonu strukturu svoje pesme kao spoznajnu činjenicu od svedremenskog i za ljude opštevažećeg značenja i značaja. Mit se, znači, umnožava i dispergira na svaku pojedinačnu ljudsku sudbinu. Tako Raše Perić mitifizira ljudsko življene u literarnom trenučku u kome su već veoma čujni glasovi sasvim drukčijih ambicija i druge duhovne strukture.

„Ruka biljnog anđela“, sa svojim nekolikim nerazraslim semantičkim krugovima, jeste knjiga ujednačene zanatske zreljine i po tonu i snazi istovetnog misaonog i osećajnog naboja. Ako u ovoj knjizi nema „padova“, nema ni pesme ni stihova koji bi iznenadno i potresno grunuli u sluš čitaoca i koji bi imali snaće da ga „zatrave“ sobom.